

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 4206 від 12.10.2020
Народні депутати України
М. Павлюк та інші

ВИСНОВОК

**на проект Закону України «Про внесення змін до Закону України
«Про Національну гвардію України» стосовно визначення
суб'єкта затвердження статуту бойової служби
Національної гвардії України»**

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є визначення Кабінету Міністрів України суб'єктом нормативно-правового упорядкування питань організації і порядку виконання Національною гвардією України (далі – НГ) функцій, покладених на неї ч. 1 ст. 2 Закону України «Про Національну гвардію України» (далі – Закон), а також надання можливості НГ здійснювати підготовку органів військового управління, а також її сил і засобів до участі в операціях сил оборони, до виконання завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, а також до участі у виконанні завдань територіальної оборони за єдиними нормами та принципами, що діють у Збройних Силах України.

Відповідно до вказаної мети законопроектом виключається положення ч. 2 ст. 2 Закону про те, що «організація і порядок несення військової служби з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, а також права і обов'язки військовослужбовців, які залучаються для несення такої служби, *визначаються відповідним статутом, що затверджується законом*». Натомість, у вказаній нормі перераховуються окремі аспекти організації та функцій НГ, повноваження окремих підрозділів НГ та її посадових осіб і вказується, що всі ці аспекти *визначаються статутом бойової служби НГ, який має затверджуватись Кабінетом Міністрів України*.

Законопроект на момент його внесення до Верховної Ради України не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2020 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 16 червня 2020 року № 689-IX. Також вказаний законопроект не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 02.02.2021 № 1165-IX.

Головне управління, проаналізувавши законопроект, вважає за доцільне висловити щодо нього наступні зауваження та пропозиції.

1. З огляду на вимоги ст. 92 Конституції України, обов'язкове затвердження *виключно законом* України передбачено лише для Дисциплінарних статутів. І хоча законами затверджені інші статuti Збройних Сил України, дія яких поширюється також і на НГ (див. закони України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України», «Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України», «Про Стройовий статут Збройних сил України»), за своєю сутністю і змістом будь-який статут фактично є зводом інструктивних положень і мало нагадує законодавчий акт.

У свою чергу, проектом пропонується організацію і порядок виконання НГ всіх функцій, передбачених ч. 1 ст. 2 Закону, права та обов'язки основних посадових осіб, військовослужбовців НГ, які залучаються для виконання цих функцій, а також порядок взаємодії НГ під час їх виконання з Національною поліцією України, правоохоронними органами, Збройними Силами України, Управлінням державної охорони України, іншими військовими формуваннями, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами державної влади, адміністрацією та режимними органами об'єктів, що охороняються НГ, визначити *статутом бойової служби НГ*, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Проте зі змісту законопроекту та супровідних документів до нього неясно, що слід розуміти під «статутом бойової служби». Якщо у даному випадку йдеться про «бойовий статут», то звертаємо увагу, що бойовий статут – офіційний керівний документ, що встановлює *основи бойової діяльності* військ (авіації, сил флоту).

У бойовому статуті визначаються цілі, завдання, способи *бойових дій* та принципи застосування військовослужбовців, підрозділів (відділення, взвод, рота, батальйон), частин (окремий батальйон, полк) і з'єднань (бригада, дивізія), основні положення з організації, підготовки і веденню бойових дій, а також щодо їх забезпечення та управління військами.

Бойовий статут може бути військовим (застаріле – загальновійськовим) або статутом виду (роду) збройних сил. Загальновійськові бойові статuti визначають основи організації і ведення загальновійськового бою і принципи бойового застосування в ньому частин і з'єднань різних видів збройних сил.

Положення таких бойових статутів поширюються на всі види збройних сил, роди військ і спеціальні війська. У бойових статутах видів збройних сил викладаються основи бойової діяльності їх з'єднань, частин і підрозділів в загальновійськовому бою і при веденні самостійних бойових дій¹.

Натомість, у ч. 2 ст. 2 Закону (в редакції проекту) пропонується врегулювати у *статуті бойової служби* питання здійснення функцій НГ під час: охорони громадського порядку; охорони органів державної влади, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, участі у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру; участі у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються, а здійснення інших функцій НГ, які жодним чином не пов'язані з веденням бойових дій (п. п. 1, 7, 8, 13, 15, 20 ч. 1 ст. 2 Закону).

Тим паче, не можуть регулюватись *статутом бойової служби* (і загалом документом такого виду) взаємовідносини НГ із органами місцевого самоврядування, органами прокуратури та іншими державними інституціями, про які йдеться в абз. 1 ч. 2 ст. Закону (у редакції проекту).

До того ж, відповідно до ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що *передбачені Конституцією та законами України*. Отже, повноваження і взаємодія посадових осіб НГ з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування та їх посадовими особами має визначатись, насамперед, законом, а не підзаконним нормативно-правовим актом.

2. Звертаємо увагу, що відповідно до ч. 1 ст. 15 Закону «військовослужбовці Національної гвардії України мають право застосовувати заходи фізичного впливу, а за виключної необхідності і спеціальні засоби, вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку в порядку та у випадках, передбачених цим Законом, а під час несення внутрішньої та вартової служб – відповідно Статутом внутрішньої служби та Статутом гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України» (див. також преамбули до цих статутів).

Таким чином, у разі прийняття спеціального статуту для НГ його положення необхідно буде розмежувати з положеннями вказаних статутів з метою уникнення небажаної колізії між різними нормативно-правовими актами.

¹Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії // URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Див., наприклад, Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України, частина II, батальйон, рота». Затверджено Наказом Командувача сухопутними військами від 29.12.2010 №574 // URL: <https://mil.in.ua/forum/viewtopic.php?t=4012#p73928>;

Бойовий статут механізованих і танкових військ сухопутних військ збройних сил України. Затверджено Наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 30. 12.2016 № 605. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/1/category/736/view/1614>

3. Принагідно звертаємо увагу, що на розгляді Верховної Ради України знаходиться проект Закону України «Про Статут з охорони Національною гвардією України ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів» (реєстр. № 3947 від 30.07.2020), яким пропонується на виконання вимог чинної ч. 2 ст. 2 Закону затвердити відповідний Статут НГ. З огляду на це вважаємо, що проекти реєстр. № 3947 та реєстр. № 4206 слід розглядати одночасно.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: В. Попович, О. Петриченко

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B42008E588D01

Дійсний до: 27.05.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/03-2021/88465 від 11.03.2021

433556